

SUOMALAIS—NEUVOSTOLIITTOINEN YHTEISTYÖ KANSAINVÄLISEN POLITIIKAN TUTKIMUKSESSA

Kari Möttölä*

Neuvostoliittolaisten ja suomalaisten kansainvälisen politiikan tutkijoiden väliset yhteydet ovat kehittyneet kuluneen vuosikymmenen aikana alkutun-
nusteluista kiinteissä institutionaalisissa puitteissa tapahtuvaksi säännönmu-
kaiseksi vuoropuheluksi, jossa on aineksia pidemmällekin menevään tutkimus-
yhteistyöhön. Järjestävinä keskuksina ovat toimineet SNTL:n tiedeakatemia-
alainen Maailmantalouden ja kansainvälisten suhteiden instituutti (IMEMO) ja
Ulkopoliittinen instituutti.

Puitteet

Kahdenväliset suomalais-neuvostoliittolaiset tutkijayhteydet syntyivät 1960-
luvun jälkipuoliskolla käynnistyneen Itä- ja Länsi-Euroopan ulkopoliittisten
instituuttien vuoropuhelun yhtenä tuotteena. Euroopan ulkopoliittisten insti-
tuuttien monenkeskisissä kokouksissa käsiteltiin erityisesti vuosikymmenen
vaihteessa Euroopan turvallisuutta ja liennytyistä usein hyvinkin tärkeällä,
valtiollista kehitystä ennakoivalla tavalla. Samanaikaisesti rakentuivat kah-
denväliset suhteet instituuttien välille. Itä-Euroopassa olivat johtavina maina
Neuvostoliitto ja Puola; lännessä puolestaan Saksan liittotasavalta ja Englanti.

IMEMO:n ja Ulkopoliittisen instituutin yhteistyö alkoi siten laitosten väli-
sellä suoralla yhteydenotolla ilman mitään muodollisia sopimuksia. Sen jäl-
keen kun Suomen ja Neuvostoliiton tieteellis-teknillisen yhteistyön puit-
teissa oli allekirjoitettu Pitkän tähtäyksen ohjelma yhteistoiminnasta luonnon-
tieteiden, yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden alalla 28.10.1975,
saattoivat viranomaiset todeta jo alkaneen yhteistyön toteuttavan ohjelmaan
kirjoitettua kansainvälisen politiikan tutkimuksen kohtaa.

Ulkopoliittinen instituutti ja IMEMO allekirjoittivat 1976 pöytäkirjan, jossa
todettiin pitkän tähtäyksen ohjelman muodostavan puitteet toiminnalle ja vah-
vistettiin sen eri muodot. Molemmat instituutit toimivat maassaan yhteis-
työssä alan muiden laitosten ja tutkijoiden kanssa. Suomessa ovat mukana

* VTK, Ulkopoliittisen instituutin vt.johtaja, os. Ulkopoliittinen instituutti, Museo-
katu 18 A 9, 00100 Hki 10, puh. 90-441188.

olleet erityisesti Rauhan- ja konfliktintutkimuslaitos (RKL) ja Tampereen yliopiston Poliitiikan tutkimuksen laitos sekä Työväen taloudellinen tutkimuslaitos; Neuvostoliitossa mm. Sosialistisen maailmanjärjestelmän talouden tutkimuslaitos ja USA:n ja Kanadan tutkimuslaitos.

Muodot

Yhteistyön runkona on joka toinen vuosi järjestettävä *symposiumi*. Ensimmäinen pidettiin 1974 Moskovassa ja toinen Helsingissä 1976. Molempien aiheena on ollut Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökehitys. Kolmas, jonka aiheena on aseidenriisunta, pidetään ensi keväänä Moskovassa. *Erytysseminaareja* pidetään tarpeen mukaan; Helsingissä 1975 järjestetty käsitteli taloudellisen yhteistyön uusia muotoja.

Tutkijavaihtoa IMEMO:n kanssa on harjoittanut erityisesti RKL. *Aineiston vaihto* kuuluu luonnollisesti yhteistyömuotoihin. Ulkopoliittikka-lehdessä ovat kirjoittaneet jo useat IMEMO:n tutkijat.

RKL:n ja IMEMO:n yhdessä toimittama teos »International Detente and Disarmament» on uusi aluevaltaus. Yhteisteosten alalla lienee vastaisuudessaakin yhteistyömahdollisuuksia.

Varsinaiseen tutkimusyhteistyöhön, kuten yhteisiin projekteihin tai tutkimustulosten vaihtoon, ei ole toistaiseksi menty. Näiden mahdollisuuksien tutkiminen on edessä.

Merkityksestä

Vuoropuhelu on tarjonnut suomalaisille tutkijoille mahdollisuuden kartoittaa neuvostoliittolaista ulkopoliittista ajattelua juuri lievennyksen ratkaisevina läpimurtovuosina samoin kuin sittemmin sen toteuttamisen ja kriisin aikana. Sillä on ollut vaikutuksensa tutkimuksen ulkopuolellakin, suomalaiseseen liennytykseskusteluun. Yhteistyösuhde on antanut myös tilaisuuksia tutustua neuvostoliittolaisiin tutkimuslaitoksiin ja perehtyä niiden tutkimustuloksiin.

IMEMO on johtava kansainvälisen politiikan tutkimuslaitos Neuvostoliitossa ja koko sosialistisessa maailmassa. Sen tutkimusohjelma on laaja ja kattaa kansainvälisten suhteiden ohella mm. kapitalistisen maailman sisäisen kehityksen seuraamisen ja erittelemisen. Sillä on pysyvät suhteet johtaviin länsimaisiin kansainvälisten suhteiden tutkimuslaitoksiin Suomen ohella.

Kansainvälisen politiikan tutkimuksen alalla käynnistynyt yhteistyö sopii suomalais-neuvostoliittolaisen kahdenvälisen tieteellisen yhteistyön kenttään johdonmukaisella tavalla. Yhteiskuntatieteiden uudella mutta mielenkiintoisella alalla kansainvälinen politiikka lienee tien avaajien joukossa.